

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Інститут модернізації змісту освіти МОН України
Інститут промислових та бізнес технологій (ІПБТ)
Українського державного університету науки і технологій (УДУНТ), м. Дніпро
Українська асоціація управління проєктами «УКРНЕТ», м. Київ
Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності (НДІВ)
Національної академії правових наук України (НАПрН України), м. Київ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ
Національний технічний університет України «Харківський політехнічний інститут»
Національний технічний університет України «Київський політехнічний
університет імені Ігоря Сікорського», м. Київ
Одеський національний морський університет (ОНМУ), м. Одеса
Честоховський політехнічний університет, Польща
Uniwersytet Warszawski, Warszawa, Polska Rzeczpospolita, Польща;
Вища школа менеджменту у Варшаві, (WSM), Польща
Вища економіко-гуманітарна школа (WSEH) м. Бельсько-Бяла, Польща
Вища школа управління охороною праці в місті Катовіце, (WSZOP), Польща
Університет в Мішкольце, Угорщина
Інститут підвищення кваліфікації, Будапешт, Угорщина
Astana IT University, Kazakhstan
за підтримки:
Центр Українсько-європейського наукового співробітництва
Видавничий дім «Гельветика»
Дніпропетровський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України
Юридична компанія «ЮРСЕРВІС», м. Дніпро

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
МІСТ «КИЇВ-ДНІПРО»
«УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОГО ТА
НЕЙРОМЕНЕДЖМЕНТУ, ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ,
ТЕХНОЛОГІЙ СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ»,
21-22 березня 2024 р.
ДНІПРО
УДУНТ
2024

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
м. КИЇВ і ДНІПРО

**УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОГО ТА
НЕЙРОМЕНЕДЖМЕНТУ, ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ,
ТЕХНОЛОГІЙ СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ**

21-22 березня 2024 р.

ДНІПРО
УДУНТ
2024

УДК 005.8:[005.3+004.9+347.77]
У 67

Конференція запроваджена МОН України, лист Інституту модернізації змісту освіти
МОН України № 21/08-57 від 12.01.2024 року за № 90 у переліку.

Матеріали публікуються за оригіналами, наданими авторами.
Претензії до організаторів не приймаються.

Головний редактор д.т.н., проф. Петренко В. О.
Науковий редактор д.т.н., проф. Молоканова В. М.
Науковий редактор к.т.н., доц. Дорожка Г. К.

Управління проєктами. Перспективи розвитку проєктного та нейроменеджменту, інформаційних технологій управління, технологій створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності, трансфер технологій : зб. наук. пр. VI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (21–22 берез. 2024 р.) / за ред. В. О. Петренка, В. М. Молоканової, Г. К. Дорожка ; УДУНТ, УКРNET, НДПВ НАПрН України. – Дніпро : Укр. держ. ун-т науки і технологій, 2024. – 796 с.

У збірнику наукових праць наведені матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Управління проєктами. Перспективи розвитку проєктного та нейроменеджменту, інформаційних технологій управління, технологій створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності, трансферу технологій». Збірник наукових праць становить інтерес для наукових працівників, викладачів, фахівців з інтелектуальної власності та управління проєктами, а також студентів.

УДК 005.8:[005.3+004.9+347.77]

Цей твір ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons
[«Attribution-NonCommercial-ShareAlike» 4.0 International \(CC BY-NC-SA 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)
[\(«Із зазначенням авторства – Некомерційна – Поширення на тих самих умовах» 4.0 Міжнародна\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)

ISBN 978-617-7440-41-2
DOI 10.15802/978-617-7440-41-2

© Український державний університет науки і технологій, 2024
© Українська асоціація управління проєктами, 2024
© Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності
Національної академії правових наук України, 2024
© Колектив авторів збірника, 2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

- РАДКЕВИЧ А.В.** – голова, доктор технічних наук, професор, перший проректор Українського державного університету науки і технологій (УДУНТ);
- ПРОЙДАК Ю.С.** – співголова, доктор технічних наук, професор, проректор з наукової роботи Українського державного університету науки і технологій (УДУНТ);
- БУШУЄВ С.Д.** – співголова, президент Української асоціації управління проєктами «УКРНЕТ», доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри управління проєктами Київського Національного університету будівництва та архітектури;
- ДОРОШЕНКО О.Ф.** – співголова, канд. юридичних наук, директор Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України;
- ПЕТРЕНКО В.О.** – заступник голови, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри інтелектуальної власності та управління проєктами УДУНТ, модератор конференції;
- ДОРОЖКО Г.К.** – заступник директора НДІВ НАПрН України, кандидат технічних наук, доцент, модератор конференції;
- МОЛОКАНОВА В.М.** – доктор технічних наук, професор кафедри системного аналізу та управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»; модератор конференції;
- КОРОГОД Н.П.** – кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри інтелектуальної власності та управління проєктами УДУНТ;
- ВІХЛЯЄВ М.Ю.** – доктор юридичних наук, професор, директор Центру Українсько-європейського наукового співробітництва;
- ПЕРЕРВА П.Г.** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки бізнесу НТУ «Харківський політехнічний інститут», професор університету в Мішкольце (Угорщина), модератор конференції;
- КОБЄЛЄВА Т.О.** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки бізнесу НТУ «Харківський політехнічний інститут» модератор конференції;
- ЗАВГОРОДНЯ О.О.** – доктор технічних наук, професор, професор кафедри міжнародна економіка і соціально-гуманітарні дисципліни ІПБТ УДУНТ;
- ЛАПКІНА І.О.** – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри управління логістичними системами і проєктами Одеського національного морського університету;
- КОЗЕНКОВ Д.С.** – кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри управління та адміністрування УДУНТ;
- ЮРЧИШИН О.Я.** – кандидат технічних наук, доцент, директор Департаменту інновацій та трансферу технологій НТУ України «КПІ імені Ігоря Сікорського»;

ЗМІСТ

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ ТА ПРОГРАМАМИ

S. D. BUSHUYEV, A.V. IVKO

PRINCIPLES OF SYNCRETIC PROJECT MANAGEMENT..... 17

TETIANA HILOME

IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE ENERGY SAVING PROJECTS OF THE ENTERPRISES 21

**V.L. KHOMENKO, O.A. PASHCHENKO, YE.A. KOROVIAKA,
M.M. PASHCHENKO, T.P. MEDVEDOVSKA**

STRATEGIC INSIGHTS INTO PROJECT LIFECYCLE MANAGEMENT..... 25

**O.A. PASHCHENKO, V. L. KHOMENKO, YE. A. KOROVIAKA,
M.M. PASHCHENKO, T.P. MEDVEDOVSKA**

TECHNOLOGICAL ADVANCEMENTS IN PROJECT LIFECYCLE MANAGEMENT.....32

E.S. SHEIN, P.G. PERERVA

STARTUP STUDIO OF INNOVATIVE PROJECTS..... 39

M.O. TULUPOV

THE VALUE OF THE IRON AND STEEL WORKS INVESTMENT PROGRAM..... 45

АНДІЄВСЬКА В.О.

ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ СТАРТАП-ПРОЄКТУ..... 51

БІБІК С.І.

АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ СТАНЦІЇ «КОР» В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....56

БІЛОЦЕРКІВЕЦЬ В.В., ЗАВГОРОДНЯ О.О., ЖМУРЕНКО В.Г.

МІЖНАРОДНІ КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ЯК БАЗОВИЙ КОНСТРУКТ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ І ПРОЄКТІВ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТУ..... 62

БУЛАВІН Д.О., ПЕТРЕНКО В.О.

КОНЦЕПЦІЯ ІНТЕГРАЦІЇ СВІТОГЛЯДНИХ ЦІННОСТЕЙ В МЕТОДОЛОГІЮ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ..... 69

ПЕТРЕНКО В.О.

ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ

В КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРИЯХ.....586

ПЕТРЕНКО В.О., ГЕТЬМАН К.С., МАЙМУР М.Ф.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ БЛОКЧЕЙН ДЛЯ ЗАХИСТУ

ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....596

ПЕТРЕНКО В.О., КУЛИК О.М.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....606

ПЕТРЕНКО В.О., ОДИНЧЕНКО Т.М., КРАВЕЦЬ Л.В.

ЗАХИСТ ПОРУШЕНИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ

ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ.....618

ПЕТРЕНКО В.О., РОМАШКО А.С., РУДЧЕНКО В.О.

ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В РЕКЛАМНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....628

РОМАШКО А.С., ДОРОЖКО Г.К., ПЕТРЕНКО В.О.

НАПІВПРОВІДНИКОВІ ВИРОБИ, КОМПОНЕНТИ ТА ОХОРОНА

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЩОДО НИХ.....638

РОМАШКО А.С., ЮРЧИШИН О.Я.

ЛІЦЕНЗУВАННЯ СТАНДАРТНИХ ОСНОВНИХ ПАТЕНТІВ (SEP).....643

СОРОКІНА Л.В.

ПРОБЛЕМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В СФЕРІ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....650

УРАЗОВСЬКА О.С., КОРОГОД Н.П.

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІОБАНКІВ В СИСТЕМІ

ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ: В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ

БІОТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОСИСТЕМИ.....656

ФІЛАТОВА В.С., ХРАНОВСЬКА К.М.

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ УКРАЇНИ

В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....667

ЧЕРЕПОВ Л.В.

ЩОДО НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СФЕРИ

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....673

УДК 347.12 (477)

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІОБАНКІВ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ: В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ БІОТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОСИСТЕМИ

О.С. Уразовська

к.ю.н., Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (м. Київ);

Н.П. Корогод

к.пед.н., професор кафедри інтелектуальної власності та управління проектами

Українського державного університету науки і технологій (м. Дніпро)

ORCID 0000-0002-0242-5497

THE CURRENT ASPECTS OF THE BIOBANKS FUNCTIONING IN THE HEALTHCARE SYSTEM OF UKRAINE: IN THE CONTEXT OF BIOTECHNOLOGIES AND AN INNOVATIVE ECOSYSTEM DEVELOPMENT

O. S. Urazovska

candidate of juridical sciences, the State Organization «Ukrainian Office for Intellectual Property and Innovations» (Kyiv)

N. P. Korogod

candidate of pedagogical sciences, professor of the department of intellectual property and project management of

The Ukrainian State University of Science and Technologies (Dnipro)

ORCID 0000-0002-0242-5497

Анотація: розглянуто основні засади розбудови створення та використання біобанків в Україні: в аспекті медицини та розвитку інноваційної екосистеми. З'ясовано, що відносини щодо створення та використання біобанків, завдяки своїй новизні та поєднанню правових, медичних, а також етичних аспектів їх реалізації, сфери майнових та особистих немайнових прав фізичних осіб, вимагають детальної та комплексної правової регламентації. Визначено місію: одним з інструментів утворення сильної держави є розвиток інноваційної екосистеми в збереженні та підвищенні генофонду країни, особливо у воєнні та післявоєнні часи.

Ключові слова: біобанк, система охорони здоров'я, розвиток інноваційної екосистеми, біотехнології, біологічний матеріал, репродуктивні технології, медико-біологічне дослідження, наукові дослідження, клінічні випробування, стовбурові клітини, геномна інформація, патент.

Annotation: the basic principles of creation building and use of biobanks in Ukraine have been considered: in terms of medicine and innovative ecosystem development. It has been determined that the relations concerning the creation and

use of biobanks, due to novelty and combination of legal, medical and ethical aspects of their implementation, and the sphere of proprietary and personal non-property rights of natural persons, require detailed and comprehensive legal regulation. The mission has been defined: one of the tools for creating a strong state is the development of an innovative ecosystem to preserve and enhance the country's gene pool, especially in wartime and post-war times.

Keywords: *biobank, healthcare system, development of an innovative ecosystem, biotechnologies, biological material, reproductive technologies, biomedical research, scientific research, clinical trials, stem cells, genomic information, patent.*

Кожне українське покоління відчувало на собі соціально-політичну «чистку» (тобто елімінацію великої частини населення України). Відбувались події, що становлять геноцид, спрямований проти майбутнього покоління України, бо гинули підлітки, діти, жінки та чоловіки репродуктивного віку [1]. Тому надзвичайно актуальним є прийнятий у грудні 2022 року Верховною Радою України Закон № 2834-IX «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». Цей Закон визначає особливості формування та реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності як складової забезпечення національної безпеки України. У Пояснювальній записці до закону зазначалося: «Існування та процвітання Української держави неможливе без загального усвідомлення громадянами своєї громадянської ідентичності... Сукупність усіх індивідів, які пройшли таке самовизначення, є необхідним фундаментом для формування потужного громадянського суспільства, сильної нації та міцної держави» [2].

Для збереження української національної та громадянської ідентичності, особливо, під час війни, необхідно, щоб в Україні створювалися та розвивалися біобанки, які є складовою інфраструктури системи охорони здоров'я. В свою чергу, система охорони здоров'я своїми дослідженнями та розробками, появою нових знань, розвитком високотехнологічного виробництва, створенням масових інноваційних продуктів впливає на розвиток інноваційної екосистеми. Водночас, в цьому сенсі, Україна може перетворитися на цивілізовану і

благополучну країну лише за умови, що в державі знайдуться механізми створення ефективної ринкової економіки, що базується на високих технологіях. До останніх відносять, зокрема, біотехнології. Важливими чинниками активізації інноваційної діяльності вважають процеси вдосконалення системи інтелектуальної власності, комерціалізацію результатів наукової та науково-дослідної роботи, трансфер інноваційних технологій. Що стосується прав на інтелектуальну власність, вони все частіше сприймаються як корисний механізм, що забезпечує необхідними стимулами трансфер технологій. Так, наприклад, Американська індустрія отримує багато користі з академічних досліджень, подаючи патентні заявки в галузі біотехнологій і демонструє особливо високий ступінь зв'язку з наукою [3]. Під «сучасною біотехнологією» частіше всього розуміють два її напрямки – генетичну і клітинну інженерію, які мають найбільш широкі потенційні сфери використання.

Тому, і в аспекті збереження генофонду, забезпечення безпеки та суверенітету держави, її конкурентоспроможності у сучасному світі, необхідно сприяти розвитку видів діяльності з високою наукоємністю (саме такою є медицина), тобто необхідно перейти від низькотехнологічної ресурсної до високотехнологічної інноваційної економіки.

Важливо наголосити, що поняття біобанку слід трактувати в широкому розумінні, оскільки управителі біобанків можуть бути як підприємницькими (комерційні біобанки), так і неприбутковими організаціями (публічні біобанки), а останні переважно створюються у вигляді благодійних фондів або ж при наукових (дослідницьких) установах та/або окремими науковцями чи групами науковців у сфері охорони здоров'я, власне, з метою проведення досліджень, діагностичною та/або терапевтичною метою; їхня діяльність не лише підлягатиме ліцензуванню, але й біоетичній експертизі та посиленому контролю з боку держави через уповноважені органи.

Біобанки – репозитарії, призначені для зберігання біологічного матеріалу людини. Як на міжнародному, так і на національному рівнях постає проблема правового регулювання діяльності біобанків, зумовлена недосконалістю законодавства, браком правових актів, які б комплексно регулювали діяльність біобанків, враховуючи особливості такої діяльності. Біобанки як сукупність біологічних матеріалів та персональних в т. ч. генетичних даних можуть використовуватися як у сфері дослідницької діяльності, так і у сфері персоналізованої медицини чи для потреб трансплантації або ж виготовлення біоімплантатів. Послуги зі зберігання біоматеріалів на підставі цивільно-правових договорів з фізичними особами для задоволення їхніх особистих потреб. І власне такі біобанки, управителями яких є приватні (комерційні) структури, на сьогодні найбільш розповсюджені в Україні.

Слід відмітити, що біобанки повинні бути доступними всім бажаючим, а військовим – в обов’язковому порядку на законодавчому рівні була прописана процедура забору і зберігання біологічного матеріалу. Так, ще 08.09.2022 р. Верховна Рада України ухвалила законопроект № 8011 «Про внесення змін та доповнень до деяких законів України з метою забезпечення прав учасників війни на біологічне посттравматичне батьківство/материнство» (прийняття закону від 22.11.2023, № 3496-IX, набрання чинності відбудеться 23.03.2024), який дає можливість на державному рівні закріпити право на біологічне батьківство (материнство), зокрема на здійснення забору, кріоконсервації та зберігання репродуктивних клітин військових на випадок втрати репродуктивної функції при виконанні обов’язків із оборони та захисту держави [4]. Але, у вищезазначеному законі не прописана організаційна складова: яким чином держава буде організовувати масову здачу репродуктивних клітин військослужбовцями? Коли і в якому порядку буде відбуватися забір/здача біологічного матеріалу? Ця процедура має відбуватися при вступі до лав захисників одразу всім без винятку як обов’язкова, чи за бажанням, чи перед відправленням в зону військових дій перед чи після

спецпідготовки? Та, чи має право і доцільність метода забору біологічного матеріалу у військовій частині, що у свою чергу обмежує, а ще більше - унеможлиблює доступ до всього біологічного матеріалу, який можна використовувати в допоміжній репродуктивній технології в майбутньому... і хто має їхати у військову частину, давати дозвіл на цю процедуру, де має зберігатися біологічний матеріал тощо? Які гарантії буде давати держава, якщо вона ініціює цей процес? Питань виникає багато, для вирішення яких, необхідно створити координаційний центр Міністерства оборони України та Міністерства охорони здоров'я України.

У Верховній Раді України зареєстровано законопроект від 30.01.2024, №10448 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження генофонду Українського народу», яким планується законодавчо врегулювати використання репродуктивних клітин після смерті особи й не тільки військовослужбовців. В пункт закону про утилізацію репродуктивних клітин військовослужбовців пропонується внести радикальні зміни. У разі загибелі або визнання померлою особи термін безоплатного зберігання становить три роки, ніякої утилізації, а продовжити зберігання може особа, яку визначить власник репродуктивних клітин. Новим є положення, що фізична особа, репродуктивні клітини якої зберігаються відповідно до законодавства, через складання заповіту, має право розпорядитися ними на випадок своєї смерті або оголошення судом її померлою чи безвісно відсутньою [5].

Відповідно до частини 1 статті 290 Цивільного кодексу України, повнолітня і дієздатна фізична особа має право бути донором крові, її компонентів, органів, інших анатомічних матеріалів, репродуктивних клітин. Оскільки право наділяє людину можливістю бути донором свого біологічного матеріалу, потребує удосконалення правовий статус донора в контексті діяльності біобанків. Необхідно запровадити в законодавство норми, які забезпечуватимуть можливість донорам реалізувати свої права на повагу до гідності людини, інформацію, автономію, захист персональних даних [6].

Також, не можна забувати й про необхідність законодавчого закріплення певних принципів, що мають застосовуватись до патентоспроможності біологічного матеріалу, що також не може не сприяти прагненню до гармонізації законодавства. Так, з метою вдосконалення системи правового регулювання наукових досліджень і розробок у галузі біотехнологій в ЄС було прийнято Директиву Європейського парламенту та Ради № 98/44/ЄС, що має назву «Про правову охорону біотехнологічних винаходів», яка спрямована на врегулювання як етичних аспектів, так і на заохочування досліджень тощо.

Особливого регулювання правом потребує порядок забору і зберігання біологічних зразків і пов'язаної з ними інформації для досліджень. Необхідно відмітити, що Законом України 2391-IX «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» закріпленні визначення, зокрема: «біологічний матеріал» - тканини і виділення тіла людини, останків померлої людини, що містять геномну інформацію людини; «відбір біологічного матеріалу» - дія або сукупність дій, таких як отримання та облік отриманого біологічного матеріалу, з якого можливо встановити геномну інформацію людини; «молекулярно-генетична експертиза (дослідження)» - дослідження біологічного матеріалу людини, що здійснюється з метою отримання її геномної інформації [7].

Для врегулювання механізму та строків відбору біологічного матеріалу у військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту та його зберігання для проведення державної реєстрації геномної інформації людини, було затверджено «Порядок відбору біологічного матеріалу у військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту та його зберігання». Відбір біологічного матеріалу у військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту здійснюється: на підставі заяви про відбір біологічного матеріалу та письмової згоди на обробку персональних даних, які вкладаються разом з упаковкою, в яку поміщений біологічний матеріал, до паперового конверта; в обов'язковому порядку в разі

введення правового режиму воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях. Відбір біологічного матеріалу здійснюється із застосуванням засобів (систем) для відбору біологічних зразків, що призначені для їх тривалого зберігання. Строк зберігання відібраного біологічного матеріалу не повинен перевищувати строк зберігання, який встановлений виробником засобів (систем) для відбору біологічних зразків. У разі розірвання контракту (звільнення зі служби) військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту біологічний матеріал повертається цим особам, про що зазначається в журналі [7].

Надважливим питанням є збереження фертильності – репродуктивного потенціалу для жінок-захисниць. Також, відкритим питанням лишається збереження ембріонів подружжя, в якому один або двоє є військовослужбовцями, з подальшим використанням ембріонів дружиною у разі інвалідизації чоловіка або його загибелі, та чоловіком для сурогатного материнства у разі травматизації/інвалідизації або смерті дружини.

Враховуючи реалії сьогодення – військовий час і всі наслідки пов'язані з військовими діями, важливими питаннями є збереження стовбурових клітин та терапевтичне клонування для лікування дегенеративних хвороб і репарації ушкоджених тканин. Проте у людини отримати лінію стовбурових клітин значно важче, тому доведеться вирішити безліч проблем і завдань до реального впровадження в практику терапії стовбуровими клітинами.

Організм кожної людини містить так звані стовбурові клітини, вони можуть в потрібний момент диференціюватися («перетворитися») на клітини будь-якого органу або тканини нашого тіла, щоб відновити його пошкоджені клітини. Організм дорослої людини містить такі клітини, але в дуже незначній кількості. При цьому вже проведено сотні наукових досліджень і десятки клінічних випробувань, які доводять, що введення препарату стовбурових клітин дозволяє лікувати багато важких хвороб.

У пуповинній крові міститься найбільша кількість стовбурових клітин. Якщо в момент народження провести збір пуповинної крові, з неї можна виділити стовбурові клітини і зберігати їх в Кріобанку необмежено довго. Забір пуповинної крові - це проста і коротка процедура, яку виконує акушерка після перерізання пуповини. Таким чином, це безпечно як для дитини, так і для матері. Кров збирають у спеціальний зборовий набір. Після preparatoції пуповинної крові залишаються стовбурові клітини, які поміщають в спеціальну касету. Касети, в свою чергу, вміщують в збірники, де клітини можуть зберігатися до того часу, коли настане потреба їх використати. Весь процес слід проводити з відповідними стандартами якості. Стовбурові клітини, отримані з пуповинної крові, як і клітини кісткового мозку та периферичної крові, після додавання кріопротекторів (речовин, що запобігають розвитку пошкоджень біологічних об'єктів при їх заморожуванні та подальшому відтаюванні) можуть зберігатися в парах рідкого азоту (-196°C) протягом більше 50 років. В останніх наукових публікаціях професора Х. Броксмейєра, Президента Американського товариства гематології і одного з піонерів у використанні пуповинної крові, йдеться про використання стовбурових клітин з пуповинної крові, що зберігалися протягом 24 років. У всьому світі зібрано вже більше одного мільйона порцій пуповинної крові в сімейних і публічних банках [8].

Лікування стовбуровими клітинами - Cellness (від англ. «Cell» – клітина і «wellness» – гарне самопочуття) – це новий і перспективний напрям регенеративної медицини в основі якого застосування клітинних технологій для лікування захворювань, відновлення та омолодження організму, а також збереження активного довголіття. Для цих цілей у регенеративній терапії застосовують два види стовбурових клітин: мезенхімальні стовбурові клітини (далі – МСК), отримані з жирової тканини, і мезенхімальні стовбурові клітини з кісткового мозку. Стовбурові клітини кісткового мозку використовують для лікування важких захворювань і їх наслідків. У деяких випадках введення МСК залишається єдиним ефективним методом терапії. Клітинні технології можуть

також поєднуватися з традиційною терапією, підвищуючи її ефективність в рази. Для прикладу, в Інституті передової медицини VIRTUS проводиться ефективне лікування дилатаційної кардіоміопатії стовбуровими клітинами. Завдяки клітинній терапії вдається відновити пошкоджену м'язову тканину серця, нормалізувати його роботу і повернути пацієнтові високу якість життя. Стовбурові клітини мають унікальну властивість трансформуватися у будь-який тип клітин. У деяких випадках клітинна терапія – єдиний спосіб уникнути операції з пересадки органу та пов'язаних з нею ризиків. Стовбурові клітини використовуються також для лікування хронічних захворювань (діабет, аутоімунні захворювання центральної нервової системи, артроз, артрит та інші) і у разі неефективності інших видів терапії. Клітинні технології також успішно застосовуються і в естетичній медицині для профілактики та корекції ознак старіння. В Інституті передової медицини VIRTUS є власна запатентована методика омолодження без операції – неофіброліфтинг [9].

Також, для прикладу, наводимо діючі охоронні документи (патенти), які свідчать про розвиток і функціонування біобанків в системі охорони здоров'я України: в контексті розвитку біотехнологій та інноваційної екосистеми, зокрема:

Патент на корисну модель: 146702 від 10.03.2021. Спосіб кріозбереження стовбурових гемопоетичних клітин людини. Власник патенту: Державна установа «Відділення біотехнологічних проблем діагностики Інституту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України» Національна дитяча спеціалізована лікарня «ОХМАТДИТ» МОЗ України.

Патент на корисну модель: 140999 від 25.03.2020. Спосіб комбінованого лікування розсіяного склерозу з використанням стовбурових клітин.

Патент на винахід: 118432 від 10.01.2019. Спосіб комплексного лікування хвороби альцгеймера мегадозами стовбурових клітин фетального та плацентарного походження.

Патент на винахід: 118430 від 10.01.2019. Спосіб комплексного лікування цукрового діабету 2 типу мегадозами фетальних стовбурових клітин.

Патент на винахід: 123557 від 21.04.2021. Спосіб лікування гострої ішемії головного мозку із використанням парентеральної трансплантації стовбурових клітин різного походження. Власник: Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, ТОВ «ВІОТЕХСОМ» [10].

Висновок. Зважаючи на вищезазначене, саме інноваційний потенціал має стати рушієм економічного зростання та сприяти розвитку всіх сфер економіки, зокрема в сфері охорони здоров'я. Україна має ряд конкурентних переваг (ємність ринку, здатність до інновацій, наявність освічених кадрів тощо), які дають змогу їй успішно виробляти інтелектуальні продукти, інновації науково-технічного характеру.

Основою української інноваційної конкурентоспроможності мають стати знання і результати наукових досліджень. Їх ефективна реалізація в Україні з можливістю виходу на світові ринки сприятиме розвитку держави, і головним в цьому є відбудова України в післявоєнні роки з мінімальною втратою українського генофонду.

Список літератури:

1. Служинська З., Калинюк П. Вплив екологічних і соціально-політичних факторів на генофонд популяції. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/73451/12-Sluzhynska.pdf?sequence=1>.
2. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>.
3. Risaburo Nezu. Technology Transfer, Intellectual Property and effective university-industry partnerships. WIPO publication., no 92BE. URL: www.wipo.int
4. Закон України «Про внесення змін та доповнень до деяких законів України з метою забезпечення прав учасників війни на біологічне

Наукове видання

**УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОГО ТА
НЕЙПРОМЕНЕДЖМЕНТУ, ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ,
ТЕХНОЛОГІЙ СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**VI Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(21-22 березня 2024 року)
Київ-Дніпро**

**Головний редактор д.т.н., проф. Петренко В. О.
Науковий редактор д.т.н., проф. Молоканова В. М.
Науковий редактор к.т.н., доц. Дорожко Г. К.**

**Формат 60x84 _{1/16}. Ум. друк. арк. 46,27. Обл.-вид. арк. 33,61.
Зам. № 36**

**Видавець: Український державний університет науки і технологій.
вул. Лазаряна, 2, ауд. 2216, ауд. 263 м. Дніпро, 49010.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7709 від 14.12.2022**

**Адреса видавця та дільниці оперативної поліграфії:
вул. Лазаряна, 2, Дніпро, 49010**